

Neen, dan Fiebig! Hij was een man van ongemene bekwaamheid, even snel in zijn handelen als in zijn denken. Sinds begin '43 had hij wat van de Nederlandse industrie restte, met tomeloze energie zoveel mogelijk ingeschakeld in de Duitse oorlogsproductie – nu ging hij volgens de directieven van zijn eigenlijke superior: Albert Speer, de *Reichsminister für Rüstung und Kriegsproduktion*, uit bezet Nederland wegslepen wat nog voor Duitsland van waarde kon zijn. 'Men zou', zo kregen Hirschfeld, de secretaris-generaal van handel en nijverheid en van landbouw, visserij en voedselvoorziening, en mr. H. L. Woltersom, directeur van de Rotterdamse Bank en voorzitter van de Raad voor het Bedrijfsleven¹, op 15 september (twee dagen dus vóór de afkondiging van de Spoorwegstaking) tijdens een bespreking in Amersfoort van Fiebig te horen, 'zoveel mogelijk gereed product en grondstoffen, welke voor Duitse orders bestemd waren, afvoeren, alsmede bepaalde machines meenemen of op andere wijze veilig stellen, opdat de tegenstanders van Duitsland daarvan niet zouden kunnen profiteren.'² Geen toeval was het dat Hirschfeld en Woltersom dat nu juist van Fiebig vernamen: op economisch gebied was deze de belangrijkste Duitse autoriteit geworden en dat zou pas eind '44 veranderen toen hij weer een nieuwe taak kreeg: de supervisie over het repareren van de duizenden Duitse locomotieven die elke maand door aanvallen van de Geallieerde luchtmachten zwaar werden beschadigd; hij reed toen kriskras in een eigen trein door heel Duitsland rond.

Zo was, vergeleken met de situatie die tot in de zomer van '44 had bestaan, in de herfst aan de top van het Duitse bestuursapparaat veel veranderd, maar dat apparaat was bovendien in aanzienlijke mate uiteengeslagen. Alleen Christiansen en zijn staf waren nog niet verhuisd: zij zaten nog in Hilversum; het *Reichskommissariat* evenwel en de bureaus van de *Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD* waren verplaatst: het *Reichskommissariat* goeddeels naar Delden, Schöngarth en zijn staf naar Zwolle. In totaal waren in de zomer van '44 bij het *Reichskommissariat*, de bureaus van Seyss-Inquarts *Beaufragten* in de provinciale hoofdsteden en in Amsterdam en Rotterdam meegeteld, bijna zestienhonderd personen tewerkgesteld – eind september waren dat er nog maar ruim vierhonderd, onder wie een kleine tachtig Nederlandse hulpkrachten.³ Dat betekende

¹ Deze raad was gevormd nadat de z.g. Organisatie-Commissie Woltersom in de jaren '40-'42 het Nederlandse bedrijfsleven had herordend in aansluiting aan het Duitse model. ² H. M. Hirschfeld: *Herinneringen uit de bezettingstijd* (1960), p. 138. ³ Begin februari '45 was het totaal aantal krachten weer tot ruim negenhonderd gestegen.